

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-2

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54

Věc umě 3

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editor, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Kovový závěsek ve tvaru zvířete (viz obr. 5 na str. 136)
Metallic animal figurine pendant (see Fig. 5 on page 136)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 98. Opava, bývalá Radniční ulice. Tělo hvozdové pece od západu, přelom 14. a 15. století.

Abb. 98. Opava, ehemalige Rathausgasse. Malzofen von Westen, um Wende des 14. und 15. Jahrhunderts.

část severního a východního křídla a část ambitu. Mimoto byla rovněž provedena sondáž v presbytáři konventního kostela sv. Václava. Nejvíce pozornosti bylo věnováno zaniklému západnímu křídlu konventu, jehož místo měla zaujmout nová přístavba. Zde se kromě dokladů osídlení datovatelného do doby před vznikem kláštera a reprezentovaného nejrůznějšími zahloubenými objekty hospodářského a odpadního charakteru podařilo podrobně dokumentovat složitou situaci historických základových zdí souvisejících s hlavními stavebními fázemi této části kláštera (obr. 97). Další důležité – byť dílčí – poznatky přinesl výzkum ambitu, kapitulní síně, severního křídla konventu a v neposlední řadě rovněž rajskeho dvora. Kromě dokladů předklášterního osídlení v průběhu 13. století se jednalo zejména o nálezové situace dokládající počátky a následný dlouhodobý stavební vývoj kláštera, odrážející se zejména v postupném nárůstu podlahových úprav. V interiéru ambitu a kapitulní síně byly zachyceny části etážových pohřbišť; vzhledem k věkové a genderové skladbě pohřbených zde lze kromě řádových bratří předpokládat rovněž pohřby světských podporovatelů kláštera. V interiéru konventního kostela sv. Václava byly v prostoru presbytáře kromě ojedinělých kostrových pohřbů dokumentovány předklášterní sídlištní aktivity

a zejména výrazný nárůst podlahových úprav v průběhu funkční existence kostela.

František Kolář, Pavla Skalická, Michal Zezula

Resumé

Opava (Kat. Opava-Město, Bez. Opava), Pekařská Straže 12, Dům umění, ehemalige Dominikanenkloster mit St. Wenzelskirche, Parz. Nr. 345, 346, 348. Mittelalter, Neuzeit. Kloster. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Bývalá Radniční ulice, p. č. 239/1. Středověk a raný novověk. Město. Předstihový výzkum.

Předstihový výzkum v místě plánované realizace obchodního domu proběhl v letech 2010–2011 v domovním bloku mezi Horním náměstím a Popskou ulicí v historickém jádru Opavy (č. akce Národního památkového ústavu 45/2010). Bylo zjištěno sporadické pravěké osídlení a několik menších objektů a jam neznámé funkce datovaných od přelomu 12. a 13. století do 1. poloviny 13. století. Nejvýraznější horizont však tvořila obytná dřevohliněná zástavba.

Domy projevující se zahloubenými suterény na sebe navazovaly v několika fázích a z roztroušených staveb se postupně vytvořila souvislá uliční fronta v linii Radniční ulice, známé z písemných pramenů až v 18. století. Nejstarší nálezy spadají do období krátce po polovině 13. století, nejmladší fáze vznikla podle dendrochronologických dat mezi léty 1275 až 1279. Orientaci domů k ulici potvrzuje i umístění zázemí v podobě odpadní jímky a hospodářské stavby východně za domem. Všechny obytné stavby byly opuštěny v 1. polovině 14. století a prostor sloužil k deponování odpadu. Ve 2. polovině 14. století se zde projevují relikty prvních zařízení, která doprovázely proces výroby piva – hvozdových pecí. V závěrečné fázi, kterou datujeme na přelom 14. a 15. století, byla již technologie velice vyspělá. Nejmladší a nejlépe dochovaná nalezená sušící pec ve tvaru písmene „T“ byla sklenuta z pálených cihel, vytápění zajišťovalo oddělené topeniště a 3 m dlouhými rameny byl do prostoru veden ohřátý vzduch k sušení naklíčeného obilí (obr. 98). Příprava sladu se odehrávala v interiéru jedné z místností sladovny, tvořené kamennými zdmi. Podle nálezů z demoliční vrstvy měla budova zřejmě prežovou střechu. Sousedil s ní dvůr dlážděný valouny a spolu s ním dvě menší dřevěné povrchové stavby. Areál zanikl požárem v 1. polovině 15. století. Prostor pak již zůstal nezastavěn až do 19. století, kdy se sem opět pozvolna vrací obytná zástavba a vzniká velká městská požární zbrojnice.

Barbara Marethová, Pavla Skalická

Obr. 99. Opava, ulice Lazebnická. Pohled na plochu výzkumu se zahloubenou částí nadzemní dřevohliněné stavby, včetně dochovaného základového trámového věnce.

Abb. 99. Opava, Lazebnická-Straße. Blick auf die Grabungsfläche mit versenktem Holzerdebauteil, einschließlich den grundlegenden Balkenkranz.

Resumé

Opava (Kat. Opava-Město, Bez. Opava), ehemalige Rathausgasse, Parz. Nr. 239/1. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Feststellungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Ulice Popská, p. č. 596. Vrcholný středověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum vyvolala rekonstrukce místních sítí v historickém jádru Opavy (č. akce Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště Ostrava 49/2011). V sondě o rozměrech bezmála 2 x 1,5 m byla prozkoumána hrana západní stěny s otiskem dřeva a část půdorysu suterénu dřevohliněného domu, který zanikl požárem v 1. polovině 15. století. Ojedinelý nález představují částečně zuhelnatělé segmenty dřevěného věderka s lýkovým spojením, odkryté v původní

poloze na podlaze objektu. V zánikové výplni se nacházela glazovaná reliéfní dlaždice s rostlinným motivem. Po odebrání zásypu, jehož svrchní část se kvůli hustému zasítování nedochovala, se v podloží projevilo nároží představující nejspíše starší fázi zmíněné stavby. Objekty tvoří původní severní frontu ulice Popské, u níž v průběhu novověku došlo k zhruba dvoumetrovému posunu.

Pavla Skalická

Resumé

Opava (Kat. Opava-Město, Bez. Opava), Popská-Straße, Parz. Nr. 596. Mittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Ulice Lazebnická, parc. č. 414/1, 414/2. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V měsících lednu až květnu 2011 proběhl v souvislosti s projektem výstavby sjezdové rampy a podzemní garáže v Opavě na Lazebnické ulici záchranný výzkum (akce Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ostravě č. 2/11). Realizován byl v několika fázích, od dohledu při snižování úrovně stávajících podlah ve sklepních místnostech, přes sondáž při statickém zabezpečení budovy v blízkosti sjezdové rampy, až po plošný odkryv v její trase. Zkoumaná lokalita se nachází přímo v centru historického jádra města, po srovnání mapových podkladů lze její pozici identifikovat jako zadní část dvou původních dlouhých parcel, vyměřených při východní straně Horního náměstí.

Dohled provázející stavební práce v suterénu nepotvrdil přítomnost žádných archeologických nálezů, registrována byla pouze snížená úroveň geologického podloží. Při strojním odkryvu v trase příjezdové rampy se ale projevil pozůstatek neporušeného souvrství a po dohodě s investorem byl realizován vlastní záchranný výzkum. Ve spodní části pravoúhle lomeného sjezdu navazujícího na podzemní garáž proběhl v plné míře plošný odkryv až na bázi zjištěné stratigrafie, v horní části pak dokumentace odkrytých situací.

Nápadným jevem sledovaným při sondáži i při plošném odkryvu byla absence výraznějšího půdního typu, obvykle registrovaného při výzkumech v centru města. Také keramika raně středověké výrobní tradice se objevila ojedinelé a pouze jako příměs v mladších situacích. Nejstarší dokumentovanou antropogenní aktivitou je proto vrstva nad podložím, tvořená převážně druhotně přemístěnou spraší s nečetnými keramickými nálezy, které ale již patří do horizontu 2. poloviny 13. a přelomu 13. a 14. století. Podobného stáří jsou i dvě nevelké jámy kruhového půdorysu, hloubené do povrchu této vrstvy, podobně jako pozůstatek proutěného plotu, dochovaného ale již bez výpletu pouze v podobě řady šesti ražených zahrocených kůlů. Období 1. poloviny 14. století je zastoupeno sledem několika vrstev s obsahem rostlinných makrozbytků i větších fragmentů dřev. Využití dvorních